

Ook dit nog...

120

Waar was Europa bij de afgelopen verkiezingscampagne?

Afgelopen zomer mocht CDA-lijsttrekker Henri Bontenbal aanschuiven bij een uitzending van de talkshow *Vandaag Inside*. Het ging op felle wijze onder andere over migratie, Palestina en abortus, maar typerend was een reactie van de aanwezige Jack van Gelder, sportverslaggever en televisiepresentator, toen Europa aan bod kwam. 'In Nederland zijn we klaar met het Europese gevoel', zo snauwde hij Bontenbal toe.¹

Waar was Europa bij de afgelopen verkiezingscampagne? En is Nederland inderdaad klaar met het Europese gevoel? Op een losstaande discussie in Den Haag over het Europees veiligheidsbeleid en hier en daar een verdwaalde podcast over de Europese actualiteit met verschillende politici na, bleef het verrassend stil. D66, de uiteindelijke winnaar van de verkiezingen, verkoos een verhaal over nationale trots en schoof steeds meer naar rechts op in de taal en verkiezingsplannen. Met een grote Nederlandse vlag op de achtergrond en in het publiek leken de Europese vlaggetjes ten onder te gaan in een zee van rood-wit-blauw geweld. Nederland is door de afgelopen kabinetten steeds meer een naar binnen gekeerd land geworden en dat bleek ook uit de afgelopen verkiezingscampagne met betrekking tot de discussie over de Europese dimensie van onze nationale vraagstukken.

De verkiezingsuitslag, met D66, CDA en VVD als relatieve winnaars en een groot verlies voor de PVV, biedt echter ook hoop op een constructieve bijdrage van Nederland in de EU voor de komende jaren. Of, zoals Bontenbal het terecht verwoordde bij *Vandaag Inside* als reactie op Van Gelder: 'De Nederlandse kiezer is Europeser dan ooit.'² Uit de laatste Eurobarometer (winter 2025-editie) blijkt dat 85% het Nederlandse lidmaatschap van de EU een goede zaak vindt. Dat is hoger dan het Europese gemiddelde van 74%.³ Ook heeft 50% van de respondenten vertrouwen in de EU,⁴ meer dan het vertrouwen in menig nationale regering. Met 74% gemiddeld werd de hoogste steun voor de EU ooit gemeten, waarbij 76% erkent dat de EU meer capaciteit nodig heeft om de uitdagingen van de toekomst aan te kunnen.⁵ Nederlanders verwachten van de EU dat zij levert op het gebied van buitenland- en veiligheidsbeleid, energieonafhankelijkheid, artificiële

intelligentie (AI), economische concurrentiekracht, Europese waarden en mensenrechten.⁶

D66 en CDA, die momenteel (ten tijde van het schrijven van de bijdrage) gezamenlijk aan een 'positieve agenda' werken op de thema's migratie, wonen, defensie, stikstof en economie, kunnen dit moment aangrijpen om de Europese dimensie te adresseren en een visie hierop te formuleren. Er zijn genoeg ontwikkelingen die de Europese Unie sterker maken en waaraan Nederland constructief kan bijdragen: van het creëren van een kapitaalmarktunie, waardoor gemakkelijk geld opgehaald kan worden bij beleggers of banken in andere EU-landen, het verder werken aan een Europese defensie-industrie en een agenda voor een Europese industriepolitiek tot het verlagen van onze energieafhankelijkheid door meer zon- en windenergie op te wekken. Op het gebied van migratie is de inwerkingtreding van het Europees Asiel- en migratiepact in juni 2026 relevant. Een laatste innovatief en handig voorbeeld is het 28ste regime, een plan van de Europese Commissie waarbij innovatieve bedrijven als startups en scale-ups kunnen kiezen voor een nieuw, EU-wijd juridisch kader in plaats van 27 verschillende nationale jurisdicties. Het bespreken en uitleggen van deze ontwikkelingen toont de (positieve) invloed en toegevoegde waarde van de EU. Daarbij laat het zien hoe onze nationale politiek europeaniseert, maar dat niet geldt voor het publieke debat in Nederland.

Een zichtbaardere rol voor de EU tijdens de recente verkiezingscampagne had kunnen helpen als remedie tegen het gevoel (van bijvoorbeeld Van Gelder) dat Nederland als een eiland losstaat van de problemen om ons heen. In een politiek landschap dat steeds rechtser wordt en zich meer naar binnen keert, blijft het benadrukken van de Europese dimensie van onze nationale politiek belangrijk. Want uit cijfers blijkt dat Nederland niet klaar is met het Europese gevoel. En mogelijk zitten meer Nederlanders op discussies over Europese vraagstukken te wachten dan politici en media denken.

T. Huttinga*

¹ *Vandaag Inside*, 14 augustus 2025, zie <https://www.youtube.com/watch?v=erCkHXoYXvk> (vanaf 5:52).

² Idem.

³ Special Eurobarometer Winter Survey 2025, EB 103.1, EBo47EP, DG COMM Public Opinion Monitoring Unit, Factsheet Netherlands, p. 4, <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/3492>.

⁴ Special Eurobarometer, Winter Survey 2025, EB 103.1, EBo47EP, DG COMM Public Opinion Monitoring Unit, p. 96, <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/3492>.

⁵ G. Fortuna, 'EU basks in all-time high citizen approval rate amid tense geopolitics', 26 maart 2025, <https://www.euronews.com/my-europe/2025/03/26/eu-basks-in-all-time-high-citizen-approval-rate-amid-tense-geopolitics>.

⁶ Special Eurobarometer 103.1, EBo47EP Winter Survey 2025, Factsheet Netherlands, p. 1.

* Thomas Huttinga is publicist en werkt als docent bij de Universiteit Utrecht. Momenteel schrijft hij een boek over Europese onafhankelijkheid.